

Carla Reeves (ur.): Experiencing Imprisonment: Research on the Experience of Living and Working in Carceral Institutions

London, New York: Routledge, 2017, 337 strani

(Doživljanje zavora: raziskava o izkušnjah življenja in dela v zaporih)

V zborniku *Experiencing Imprisonment: Research on the Experience of Living and Working in Carceral Institutions*, ki ga je uredila Carla Reeves, so zbrana dela strokovnjakov in raziskovalcev iz Severne Amerike, Avstralije, Severne, Srednje in Vzhodne Evrope ter Skandinavije. Avtorji so se z uporabo primerjalnega kritičnega raziskovanja osredotočili na ključne penološke teme, ki zajemajo posledice prestajanja zaporne kazni, stigmatizacijo, moč in ranljivost v zaporu ter vpliv teh dejavnikov na učinkovitost preprečevanja povratništva.

Carla Reeves v uvodu predstavi vsebinsko zasnovo knjige. Ta je tridelna. Prvi del se osredotoča na vpliv zaporke subkulture in zaporkega okolja na obsojence in zaporke delavce z vidika stigmatizacije, osebne identitete in socialnih interakcij. V drugem delu se avtorji osredotočijo na doživljanje prestajanja zaporne kazni in načine, s katerimi se obsojenci spopadajo z deprivacijami v zaporu. V zadnjem delu se pozornost presmeri na meje med zaporским in zunanjim svetom z vidika socialnih interakcij med obsojenci in njihovimi družinami med prestajanjem zaporne kazni, vključevanja obsojencev v probacijo in drugih oblik postpenalne pomoči. Vsak del knjige je sestavljen iz šestih poglavij in krajšega uvoda, v katerem urednica predstavi ključna teoretična vprašanja, ki so preučevana v naslednjih poglavjih.

Rose Ricciardelli in Kimberley A. Clow v prvem poglavju, s preučevanjem zaznave paznikov pri obsojencih in obratno, raziskujeta pojav stigmatiziranosti v kanadskih zaporih. Avtorici sta ugotovili, da večina obsojencev zaznava paznike kot stereotipne nosilce avtoritete, ki imajo negativno mnenje o njih. Obsojenci so paznike enačili z drugimi predstavniki organov pregona in jim pripisovali lastnosti, kot so nepoštenost, zloraba avtoritete, avtoritarnost in nasilnost. Večina paznikov je priznala, da so bili na začetku zaposlitve neizkušeni in pod vplivom negativnih stereotipov o obsojencih (na primer večni obsojenec povratnik, obsojenec odvisnik ipd.). Hkrati so poudarili, da je njihovo mnenje o obsojencih sčasoma postalo manj negativno. Stigmatizacija pripadnikov obeh skupin vpliva na kakovost sodelovanja med njimi, ki se odraža v oblikovanju njihovih zaznav o zaporškem okolju.

V drugem poglavju Nicholas Blagden in Christian Perrin preučujeta izkušnje obsojencev in zaporških delavcev v spe-

cializiranem zaporu za obravnavo spolnih prestopnikov v Angliji. Avtorja sta opravila 31 polstrukturiranih intervjujev z obsojenci in zaporškimi delavci ter ugotovila, da se obsojenci v specializiranem zaporu počutijo varne, saj ne živijo v nenehnem strahu pred napadom drugih obsojencev. Obsojenci in zaporški delavci so zaporško okolje zaznavali kot konstruktivno, varno in pozitivno. Takšno okolje obsojencem omogoča psihološki prostor za osebno rast in zaporским delavcem kakovostno izvajanje tretmaja obsojencev, hkrati pa vpliva na medosebne interakcije med obsojenci in zaporškimi delavci ter preprečuje stigmatizacijo obsojencev. Čakanje obsojencev na vključitev v tretmajske programe je opredeljeno kot glavni vir nezadovoljstva obsojencev.

Tretje poglavje se osredotoča na travme zaporških delavcev, ki delajo z mladoletnimi prestopniki. Kate Gooch in Patricia McNamara sta s preučevanjem dveh modelov za obravnavo mladoletnih prestopnikov v Angliji in Avstraliji ugotovili, da zaporški delavci v angleških zaporih posvečajo več pozornosti preprečevanju nasilja nad mladoletnimi prestopniki kot pa med njimi (usmerjenost v nadzor). Hkrati so zaznavali mladoletnike kot nevarne posameznike, nad katerimi so bili pripravljene brez zadržkov uporabiti silo. Nasprotno je avstralski sistem usmerjen v tretma mladoletnih prestopnikov ter nudenje različnih oblik strokovne pomoči zaporским delavcem pri obvladovanju stresa.

Holger Schmidt v četrtem poglavju preučuje zaznavo pravičnosti pri mladoletnih obsojencih ter kakovost odnosov med zaporškimi delavci in obsojenci. Z uporabo polstrukturiranih intervjujev je ugotovil, da je zaznava nepravičnosti povezana z individualnimi lastnostmi obsojencev. Poudaril je, da so obsojenci, ki si želijo spremembe in ne izkoriščajo sistema, v nevarnosti, da se bodo psihološko zlomili zaradi samega zaporškega sistema (deprivacij), ki kljub pravičnosti zaposlenih obsojencem preprečuje svobodno izražanje individualnih pogledov, težav, pritožb ipd.

V petem poglavju Jennifer Sloan preučuje vpliv dela na maskulinost obsojencev v angleških zaporih. Analiza polstrukturiranih intervjujev z obsojenci je pokazala, da vključitev obsojencev v delo v zaporu vpliva na ohranjanje pozitivne maskuline identitete obsojencev, je vir zaslužka obsojencev in

utrjuje njihov položaj med obsojenci. Hkrati ima legitimna identiteta zaposlenega moškega simbolno vrednost v družbi, ki kaže na sposobnost posameznika, da nadzoruje svoje življenje in je samozadosten.

Amy B. Smoyer v šestem poglavju preučuje proces prehranjevanja obsojenk v ZDA. Hrana v zaporu ni le vir njihovega preživetja, temveč tudi dobrina, ki jim omogoča »trgovanje« znotraj zapora in vpliva na njihov družbeni status med obsojenkami. Trgovanje v zaporu se izvaja v obliki blagovne menjave, pri kateri obsojenke menjajo hrano za različne dobrine (cigarete, drogo, kozmetiko itd.). Analiza 30 polstrukturiranih intervjujev z obsojenkami je razkrila, da je zaporska menza primarno območje prehranjevanja obsojenk. Hkrati so si te z delom in udeleževanjem v izobraževalnih programih zagotavljale sredstva za nakup oziroma pridobitev dodatne hrane, ki ni na voljo v okviru jedilnika v zaporu (denimo sladkarije). Kljub prepovedi kuhanja v stanovanjskih objektih zapora so obsojenke pogosto kršile to pravilo in si pripravljale hrano v svojih sobah.

V sedmem poglavju se Leonel Conçalves s sodelavci osredotoča na preučevanje doživljanja zapora pri obsojencih v portugalskih zaporih. Avtorji so opravili poglobljene intervjuje s 25 obsojenci in ugotovili, da je spopadanje obsojencev z življenjem v zaporu kompleksen proces, ki zahteva nenehne napore, uporabo različnih strategij za spoprijemanje z deprivacijami zaporskega življenja in veliko prilagodljivost obsojencev pri upoštevanju zaporskih pravil. Izogibanje težavam z zaporskimi delavci in spoštovanje zaporskih pravil ob hkratnem upoštevanju norm zaporske subkulture sta glavna vira stresa obsojencev. Nasprotno so vključitev v delo in/ali šolanje v zaporu, podpora družine in vključitev v tretmajske programe dejavniki, ki pozitivno vplivajo na prilagajanje obsojencev na življenje v zaporu.

Kirstin Drenkhahn in Christine Morgenstern v osmem poglavju preučujeta evropske perspektive na zaznavo varnosti pri obsojencih. Avtorici sta izpostavili, da na zaznavo vzdušja v instituciji in osebne varnosti pri obsojencih vplivajo njihov strah pred (preteklo) viktimizacijo. Nasprotno od prevladujoče miselnosti pa položaj obsojenca v zaporski hierarhiji in vrsta kaznivega dejanja, ki dajeta obsojencu nekakšen status med preostalimi obsojenci, ne vplivata na njegovo zaznavo varnosti v zaporu.

Deveto poglavje se osredotoča na zaznavo zapora in njegovega vpliva na nasilje med mladimi obsojenci v Nemčiji. Daniel Wolter in Verena Boxberg sta ugotovila, da prikrajšanje za spolne odnose, avtonomijo in svobodo vpliva na fizično in psihološko nasilje med obsojenci. Hkrati predhodna kaznovanost (povratništvo obsojencev) vpliva na posamezni-

kovo pripravljenost za storitev nasilnih dejanj. Kakovostni odnosi med obsojenci in zaporskimi delavci, ki temeljijo na odkritosti in pravičnosti, pozitivno vplivajo na zmanjšanje občutka prikrajšanosti pri obsojencih in posledično preprečujejo nasilje med njimi.

Natalie Mann v desetem poglavju preučuje značilnosti starejših obsojencev v angleških zaporih. Avtorica je z izvedbo intervjujev s 40 obsojenci, starejšimi od 55 let, ugotovila, da so ti obsojenci heterogena skupina glede na vrsto kaznivega dejanja, imajo številne duševne in telesne zdravstvene težave ter so pogosto žrtve verbalnih in fizičnih napadov v zaporu (predvsem posamezniki, obsojeni za spolne zlorabe otrok). Hkrati so ti posamezniki izjemno iznajdljivi, kar jim omogoča lažjo prilagoditev na življenje v zaporu in posledično zmanjšuje verjetnost samomora.

V enajstem poglavju Sanja Čopić, Liljana Stevković in Bejan Šaćiri predstavijo značilnosti ženskega zapora v Srbiji. Ugotovili so, da se je populacija obsojenk v obdobju 2007–2013 povečala za skoraj 50 odstotkov, da prihaja do kršenja pravic obsojenk, da arhitektura zapora ni v skladu z nacionalno zakonodajo ter da so materialne razmere za življenje v zaporu nezadostne. Zaradi pomanjkanja ustreznega zdravstvenega osebja v zaporu je težava tudi zdravstveno varstvo obsojenk (nosečnost, hormonsko neravnovesje ipd.).

Tomer Einat in Gila Chen v dvanajstem poglavju preučujeta fizične in duševne zdravstvene težave obsojenk v Izraelu. Avtorja sta opravila polstrukturirane intervjuje s 46 obsojenkami in ugotovila, da se v primerjavi z obsojenci večji delež obsojenk spopada s psihološkimi in fizičnimi težavami, ki so pogosto posledica revščine, fizičnih in spolnih zlorab, pomanjkanja ustreznega zdravljenja ipd. (polovica obsojencev in približno 60 odstotkov obsojenk ima psihološke in fizične težave). Fizične potrebe žensk se razlikujejo od potreb moških, to pa vodi v nezadovoljstvo obsojenk, saj v zaporu njihove potrebe niso obravnavane ustrezno. Pomanjkanje strokovnega osebja (psihologov in psihiatrov) onemogoča postavljanje natančnih diagnoz duševnih bolezni, hkrati pa psihološko motene obsojenke niso ločene od preostale zaporske populacije, kar je dodatna težava, ki povzroča nezadovoljstvo obsojenk.

Trinajsto poglavje se osredotoča na odnose v družinah, v katerih eden izmed staršev ali oba prestajata zaporno kazen. Kelly Lockwood in Ben Raikes sta z metaanalizo empiričnih podatkov štirih različnih študij ugotovila, da starši v večini primerov sami odločijo, koliko informacij o prestajanju zaporske kazni bodo delili s svojimi otroki. Organizacije, ki delajo z obsojenci in obsojenkami, ki imajo otroke, priporočajo odkritost z otroki, vendar je v praksi to oteženo predvsem zaradi strahu staršev pred stigmatizacijo otrok v družbi, občut-

kov sramu pri otrocih, da so njihovi starši zaprti, ipd. Avtorja sta strah pred razkritjem resnice otrokom, da so njihovi starši obsojenci, označila kot vir stresa za starše, ki prestajajo zaporno kazen.

Robin Fitzgerald in Adrian Cherney v štirinajstem poglavju preučujeta vpliv dela in usposabljanja v zaporu, ki sta tudi obliki tretmaja, na povratništvo obsojencev. Analiza poglobljenih intervjujev s pogojno izpuščenimi obsojenci v Avstraliji je pokazala, da se je večina intervjuvancev zavedala vpliva omejitev dela in usposabljanja v zaporu na njihovo odločitev, da ne bodo ponavljali kaznivih dejanj. Avtorja sta izpostavila tri skupine posameznikov: optimisti, ki ne želijo ponavljati kaznivih dejanj, ciniki, ki se upirajo spremembam, in utilitaristi, ki uporabljajo praktične strategije za lajšanje prestajanja kazni.

V petnajstem poglavju Kimberley A. Clow in Rose Ricciardelli preučujeta težave krivo obsojenih posameznikov. Analiza polstrukturiranih intervjujev s 56 obsojenci v Kanadi je pokazala, da so krivo obsojeni posamezniki izpostavljeni istim deprivacijam življenja v zaporu kot preostali obsojenci. V nekaterih primerih so ti posamezniki izpostavljeni hujšim in daljšim kaznim, saj nepriznanje storitve dejanja (krivde) pomeni odsotnost obžalovanja, ki je predpogoj za predčasni odpust iz zapora, obenem pa so deležni manj postpenalne pomoči.

Carla Reeves v šestnajstem poglavju predstavi življenje v angleških hostlih (ki so pod nadzorom probacijske službe) za izpuščene obsojence, ki so bili obsojeni za spolne delikte. Avtorica je izvedla etnografsko študijo in ugotovila, da so hostli mešanica med Foucaultovo totalno institucijo in Goffmanovim konceptom totalne institucije. Namenjeni so izvajanju disciplinarne moči z namenom podreditve obsojencev družbeno sprejemljivemu (nekriminalnemu) vedenju. Hkrati so institucija, v kateri obsojenci preživijo prehodno obdobje od izpustitve iz zapora do ponovne vključitve (reintegracije) v družbo.

V sedemnajstem poglavju Francis B. Cowe preučuje poglede, zaznave in vedenje osebja, zaposlenega v hostlih za obsojence. Avtor je izvedel polstrukturirane intervjuje, fokusne skupine in ankete z obsojenci in zaposlenimi ter ugotovil, da bi se moralo nameniti več pozornosti usposabljanju osebja o komunikaciji, strokovni obravnavi in svetovanju obsojencem, saj njihova zaznava obsojencev in vedenje do njih vplivata na zaznavo režima pri obsojencih in njihovo pripravljenost za spremembo lastnega vedenja.

Mia Kilpeläinen v zadnjem poglavju predstavi finski kazenskoopravni sistem, ki izhaja iz temeljev socialne države in

tretmaja obsojencev. Avtorica je na podlagi intervjujev z nadzorniki in drugimi zaposlenimi v probacijski službi zapisala, da so bile v zadnjih letih v kazenskoopravni sistem vnesene v skupnost usmerjene sankcije (npr. delo v korist skupnosti), vključno z elektronskim nadzorovanjem. Za izvajanje alternativnih sankcij je pristojna Agencija za kazenske sankcije, njeni zaposleni pa nadzirajo posameznike na delu v korist skupnosti, pogojno izpuščene obsojence, mladoletnike ipd. Hkrati je avtorica opozorila, da lahko povečan obseg pristojnosti zaposlenih v prihodnosti vodi v preobremenjenost in izgorelost.

Zbornik je prvotno namenjen kriminologom, penologom, zaporskim delavcem in drugim zaposlenim v kazenskem pravosodju. Vsebuje celovit pregled penoloških tem (posledice prestajanja zaporne kazni, stigmatizacija obsojencev, moč in ranljivost obsojencev v zaporu, preprečevanje povratništva, značilnosti odnosov med zaporskimi delavci in obsojenci itd.), ki je zanimiv za strokovnjake, praktike, raziskovalce in vse preostale bralce. Kot je zapisala urednica, knjiga daje bralcu odgovore na temeljna vprašanja o kaznovanju (namen, učinkovitost, humanost itd.). Zbrana dela ne ponujajo le vpogleda v širok nabor penoloških tem, temveč omogočajo bralcu tudi primerjavo med različnimi zaporskimi sistemi v Evropi, Severni Ameriki in Avstraliji. Hkrati prispevki združujejo teoretične temelje z empiričnimi podatki izvedenih študij, kar je dodatna vrednost knjige. Avtorji v študijah izpostavljajo številne težave in vprašanja v izvrševanju kazenskih sankcij, s katerimi se spopadajo tudi slovenski zaporski sistem in kazenskoopravni sistem. V primerjavi z ugotovitvami predstavljenih študij je stopnja zaporske subkulture v slovenskih zaporih relativno nizka, hkrati pa so obsojenci v teh zaporih izpostavljeni istim oblikam deprivacij kot obsojenci v portugalskih, angleških, ameriških in izraelskih zaporih. Tretmajska usmerjenost v slovenskih zaporih pozitivno vpliva na odnose med obsojenci in zaporskim osebjem, ki so bili v številnih tujih zaporskih sistemih izpostavljeni kot problematični. Kljub tretmajski usmeritvi, ki slovenski zaporski sistem približa skandinavskim zaporom, pa je postpenalna pomoč obsojencem v Sloveniji na nižji ravni kot v severnih in zahodnih državah (v letu 2017 je Slovenija kot zadnja država Evropske unije ustanovila probacijsko službo, ki je odgovorna za izvajanje postpenalne pomoči obsojencem). Zbornik v primerjavi z drugimi penološkimi deli pomeni korak naprej v penološkem raziskovanju, saj omogoča sistematičen vpogled v številna penološka področja ter združuje ugotovitve študij, izvedenih v različnih kulturnih okoljih in zaporskih sistemih. Obenem ponuja izvirne poglede na doživljanje položaja obsojenca oziroma zaporskega delavca, podprte s subjektivnimi izkušnjami članov obeh skupin.

Rok Hacin

Milica Antić Gaber (ur.): Začasno bivališče: Na grad 25, Ig: Življenjske zgodbe žensk na prestajanju kazni zapora

Ljubljana: Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, 2017, 189 str.

»Ženska v zaporu je tabu. Moški je lahko ne vem kaj naredil, ali koga ubil, ali tihotapil mamila, ali ne vem kakšne kazni dobil, pa velja za frajerja, ker je v zaporu. Ti pa kot da si kužna, ko prideš ven. Se mi zdi moški kot moški ... Da nisi frajer, če nisi bil v zaporu, gledajo te z nekim strahospoštovanjem, ženske pa ... Biti moraš vse, žena, mami in vse ostalo. In ne smeš potožiti, da ti kaj manjka, da ti je hudo, da česa ne moreš, da se ti kaj ne ljubi.«

Stella (Antić Gaber, 2017: 154)

V knjigi Začasno prebivališče: Na grad 25, Ig skozi prvoosebne pripovedi spoznavamo življenjske zgodbe desetih žensk, ki so morale zavetje svojih domov zamenjati za hladne grajske zidove zapora na Igu. Zgodbe o storilkah kaznivih dejanj le redko postanejo znane širši javnosti – to se zgodi le, če so dovolj razvpite, da zadostijo merilom senzacionalističnega medijskega poročanja, sicer pa ostajajo očem nevidne, prezrte in neznane. Nekatere so kruto iztrgane iz vsakdanjega življenja, zapolnjenega z ljubeznijo svojih družin, spet druge so rešene iz okolja, prežetega z drogami, zasvojenostjo in nasiljem. A ko enkrat prestopijo prag zapora, se prav vse obsojenke srečujejo s podobnimi težavami, ki jih prinaša življenje za zapahi. Prežemajo jih enaki strahovi, želje ter hrepenenja, ki so jih avtorice knjige – Milica Antić Gaber, Deja Crnović, Nina Perger, Jasna Podreka in Darja Tadić – spoznavale skozi pogovore z obsojenkami, ki so bile z njimi pripravljene deliti svoje zgodbe. Prav vsaka izmed njih je za avtorice predstavljala nepopisan list, zato se v njihovih pripovedih zrcali le to, kar so o sebi in dejanjih, ki so jih pripeljala na Ig, povedale same. Pridih pristnosti pripovedi daje jezik, v katerem so zgodbe napisane, saj premore pravšnje mero zaporniškega žargona ter ohranja jezikovne posebnosti vsake posamezne zapornice, hkrati pa je bralcu ne le razumljiv, temveč predvsem zanimiv. Posebno dodano vrednost dajejo knjigi za zaporski zidovi posnete fotografije, saj nam približajo trenutke iz vsakodnevnega življenja žensk, ki prestajajo zaporno kazen na Igu. Vsem, ki še nikoli niso in tudi nikoli v življenju ne bodo prestopili praga zapora, omogočijo uvid v skrit in slabo razumljen svet ženskih zaporov in žensk v njih.

»... sploh ne pomislim, da sem v zaporu, da jemljem to kot del življenja, če me razumete. Jaz imam tu dom in to je zdaj to.«

Vilma (Antić Gaber, 2017: 174)

Pripovedovalke v zgodbah priznavajo, da so imele pred prihodom na Ig popolnoma napačno predstavo o zaporu, v kateri se je zrcalila podoba, ki nam jo po tihem vsiljuje zahodna popularna kultura. Presenetilo jih je, ko so za grajskimi zidovi namesto kletke pod nenehnim nadzorom paznikov našle prijetno prebivališče, ki ga nekatere brez pretiravanja in ironije dojemajo kot svoj novi dom.

»V zaporu sem prvič spoznala, kaj pomeni hudobija.«

Luna (Antić Gaber, 2017: 73)

Sto žensk, vsaka z različnim značajem, različnimi težavami, različno zgodbo. Kar resnično otežuje njihovo prestajanje kazni za štirimi stenami zapora, ni zgolj odvzem svobode in s tem povezana izključenost iz družbe – največje breme je prav za vse sobivanje s preostalimi zapornicami. Hinavščina, opravljanje, laži in metanje polen pod noge so vsakodnevna realnost, pristna razmerja in bližnja prijateljstva pa so izjemna redkost. Njihovi odnosi niso trajni, temveč zgolj nujno zlo, ki jim pomaga premagati dolge dni samote. Po drugi strani so paznice tiste, ki uživajo veliko zaupanja in spoštovanja. Marsikatera zapornica je med njimi našla oporo in toplino, vse pa imajo z njimi, kljub občasnim sporom, dobre odnose.

»Pa dobro, punce, če bi bili za vse krivi drugi, me pa nič, potem bi bil zapor prazen.«

Vilma (Antić Gaber, 2017: 174)

Ženske na prestajanju zaporne kazni vse prevečkrat ne sprejemajo odgovornosti za svoje ravnanje. Ne le da zanikajo krivdo za storjena kazniva dejanja, zaradi katerih jim je bila odvzeta prostost, temveč se zdi, da so prav vsi prelomni trenutki njihovih življenj zgolj posledica spleta okoliščin in nesrečnih naključij, ob tem pa prav vse zgodbe zaznamuje usodno srečanje z nasprotnim spolom. Naj gre za nasilnega moža, odsotnega očeta, prvo ljubezen, partnerja, ki jim je predstavil drogo, dedka, ki je posegel v njihovo spolno integriteto, ali poslovnega partnerja, ki jih je izkoristil za lasten zaslužek, vse zgodbe preveva prisotnost vplivne moške figure. Ob dejstvu, da gre za storilke kaznivih dejanj, marsikdaj pozabljamo, da so bile prenekatero tudi same žrtev kaznivih dejanj, predvsem nasilja v družini in spolnega nasilja. Ne glede na slabe izkušnje z moškimi pa se vzorci njihovih nasilnih partnerskih zvez žal (pre)pogosto ponavljajo.

»Smo pa seveda v zaporu tudi take, ki nimamo denarja in ostanemo brez vsega.«

Rozali (Antić Gaber, 2017: 114)

Zapor je svet v malem in življenje v njem odseva življenje zunaj njega. Revščina, ki je nekatere izmed njih pripeljala na vrata zapora na Igu, saj so z izvrševanjem kaznivih dejanj pogosto reševale svojo materialno stisko, ima tudi močan vpliv na samo prestajanje zaporne kazni. Brez zunanje finančne podpore si marsikatera ne more privoščiti nekaterih osnovnih dobrin, komunikacija z njihovimi bližnjimi je manj pogosta, obiski pa prava redkost. Posebej očitno se to pokaže pri zapornicah, ki jih doma čakajo otroci. Posledice prestajanja zaporne kazni v tem primeru na svoji koži občutijo prav oni, saj so oropani odraščanja ob podpori staršev, pogosto pa so tudi zasmehovani in stigmatizirani. Stik z zunanjim svetom, predvsem z družino, zaprtim ženskam vliva upanje, zato je še posebno boleče, če otroci zaradi sramu stike odklanjajo. Slabši ekonomski položaj, ki je že tako pomemben dejavnik kriminalitete, močno zaznamuje tudi njihovo zaporsko življenje.

Knjiga Začasno bivališče: Na grad 25, Ig naslika celovito podobo širši javnosti sicer popolnoma neznanega življenja

žensk na prestajanju zaporne kazni ter hkrati opominja, da ni le ženska kriminaliteta tista, ki je pogosto spregledana in potisnjena na rob, ampak da je pomanjkljiv tudi uvid družbe v tisto, kar sledi: življenje žensk v zaporu. Delo poljudno in realistično prikaže zaporske strukture in približa vsakdanje življenje zapornic bralcem, ki na lastni koži niso izkusili mehanizmov pravosodnega sistema. Po drugi strani pa strokovnjakom, ki jim je področje vsebinsko blizu, torej predvsem kriminologom, sociologom ter kazenskim pravnikom, ponudi zanimive iztočnice za nadaljnje raziskovanje. In ne nazadnje, delo ruši tabuje o storilkah kaznivih dejanj in nas opozarja, da se za stigmo zapornic skrivajo mame, hčere, vnukinje, babice, sestre in žene, ki niso prav nič drugačne od vseh nas.

»Treba je vedeti, da se zapor lahko zgodi vsakomur, da je veliko razlogov, ki nekoga lahko pripeljejo v zapor, meja pa je zelo tanka.«

Shia (Antić Gaber, 2017: 145)

Pika Šarf